

N:o 65.

Af herr **N. Nilsson** i Skärhus, *angående statens öfvertagande af byggnads- och underhållsskyldigheten af den del af Långebro, som icke är belägen inom Gärds härad m. m.*

Då konung Kristian den IV anlade fästningen och staden Kristianstad för nära 400 år sedan, tvungos sju härader i Skåne, nemligen Östra och Vestra Göinge, Villands, Listers, Albo, Gärds och Frosta, att bygga och underhålla en träbro, benämnd »Långebro», alldeles omedelbart invid stadens portar, öfver Helgeå, som skiljer Gärds härad från stadens område.

Konung Karl XI förnyade detta åliggande för landsbygden, fastän han, på den tid han aktade nedlägga fästningen, i ett kongl. bref af den 4 september 1680 yttrar, att »staden, kyrkan och Långebro i Kristianstad underhålles af borgerskapet». Detta oaktadt har borgerskapet icke underhållit denna bro.

Det första stadgandet angående underhållsskyldigheten af Långebro, förskrifver sig således från Kristian IV:s tid samt är dateradt den 15 mars 1622 och lyder sålunda: »dog skal den lange Bro til Byen ferdig holdes af bönderne udi de sogner og landsbyer, som den allerede emellom skifft är». Senare i ett kongl. bref af den 20 februari 1624 förklaras grunden till den förutstadgade skyldigheten på följande sätt, nemligen, »att det för innevånarne i Skåne vore synnerligen magtpåliggande, att Kristianstads fästning fullbordades och underhölles såsom skydd; den lemnade ock den handelsrörelse, som idkades, skydd, hvarför dessa sju härad: Östra och Vestra Göinge, Willands, Listers, Albo, Gärds och Frosta skulle en gång förfärdiga bron till Kristianstad». Alltså blefvo dessa härader ålagda att en gång färdigbygga bron, men efter en tids förlopp blef Listers härad

befriadt och Färs härad fick sig ålagd byggnadsskyldigheten i dess ställe, utan att någon handling finnes, som anger något skäl till denna förändring. Häraf framgår, att ofvannämnda härader ålades att bygga bron på den grund, att fästningen då ansågs vara af stor betydelse för att skydda såväl staden som den handelsrörelse der idkades. Numera finnes således ingen giltig anledning för att nämnda 7 härader skola för all framtid underhålla bron, då den grund, på hvilken denna brobyggnadsskyldighet tillkommit, helt och hållet försvunnit. Fästningen är raserad, och handelsrörelsen underhålles hufvudsakligen med de sex jernvägar, som redan finnas. Således fins tillräckligt med kommunikationer till denna stad för handelns bedrifvande.

Staden Kristianstad, som framskridit betydligt i utveckling, hade lätt mäktat underhålla den del af Långebro, som enligt nya väglagen borde ålagts densamma, men blef genom ett kungligt privilegium befriad derifrån.

Då genom kongl. resolutionen den 10 augusti 1858 nämnda härader blefvo ålagda att ombygga bron, som uppfördes af jern på stenpelare, uppgick kostnaden till cirka 300,000 kr. För att visa den ställning, staten i äldre tider intagit i fråga om byggandet och underhållandet af Långebro, inhemtas af ett kongl. bref till statskontoret den 20 december 1720, hurusom Kongl. Maj:t, i anledning af landshöfdingens i Kristianstads län anmälan om behof af understöd för bestridande af en till 18,600 daler silfverm. beräknad kostnad för reparation af Långebro, för sagda ändamål anvisat ett belopp af 1,500 daler silfverm. samt förordnat, att nödigt virke till bron skulle fällas å kronoskogarne och framforslas. Derjemte har Kongl. Maj:t åren 1722 och 1723 till brobyggnader anslagit ytterligare 3,000 daler silfverm. samt enligt bref den 1 febr. 1726 förordnat, att till nybyggnad af bron skulle uppbäras 3 daler silfverm. af helt hemman och proportionaliter af mindre. Alltså har således staten vid åtskilliga tillfällen visat sig hafva skyldighet att ingripa, då större kostnader ifrågakommit för brounderhållet. Och då nu enligt nya väglagen ingen skyldighet kan förefinnas för de nämnda 7 häraderna att underhålla bron, så framgår, att staten borde åtaga sig det framtida underhållet, på den grund att brounderhållet betydligt fördyras derigenom att det i Kristianstad förlagda artilleriet måste använda bron vid sina utfärder

Då denna fråga vid 1893 års riksdag förelåg med begäran om statsanslag för den stora skuldens betalande, blef frågan mycket välvilligt behandlad af statsutskottet, hvarvid yttrades, att »bolagets skuld är föremål för utredning från Kongl. Maj:ts sida samt det lär ankomma på

de brobyggnadsskyldiga sjelfva att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom frågan om den framtida byggnads- och underhållsskyldighetens ordnande i öfverensstämmelse med nya väglagens föreskrifter må blifva pröfvad och afgjord». Då nu en af motionärerna i sitt anförande beklagar, att kostnaderna för underhållet voro så stora och svårigheterna så många för att få rättvisa i denna sak, svarade en af statsutskottets ledamöter följande: »Jag kan upplysa den föregående talaren, att inom statsutskottet rådde starka sympatier för att dessa härad skulle bli befriade från den underhålls- och byggnadsskyldighet för bron, som nu åligger dem. I dessa tider, då man på alla sätt söker åstadkomma skatteregleringar, är utan tvifvel deras anhållan i denna del fullkomligt befogad. — — — För min del skulle jag mycket beklaga, om ej ett ordnande af dessa förhållanden kunde ske med väglagens hjälp; ty det kan anses stäldt utom allt tvifvel, att det ej längre kan betraktas som rättvist och billigt, att ifrågavarande härad skola vara betungade med byggnads- och underhållsskyldighet af denna bro».

Häraf framgår tydligt, att såväl statsutskottet som den ledamot, som förde dess talan, insåg billigheten och rättvisan af att dessa sju härad blefvo befriade från Långebrounderhållet, och att detta underhåll borde åläggas dem, som enligt nya väglagen voro skyldiga dertill. Igenom rättegångar, som passerat alla instanser, har slutligen Gärds härad dömts enligt nya väglagen skyldigt att underhålla den del af bron, som ligger inom dess område, men är fortfarande skyldigt att gemensamt med de andra häradena underhålla den öfriga delen af bron. Deremot har staden Kristianstad befriats från sin skyldighet genom förut nämnda privilegium.

Enär sålunda byggnads- och underhållsskyldigheten af den brodel, som icke ligger inom Gärds härad, fortfarande måste anses åligga omförmälda sju härad, och under förutsättning att detta onus icke kan i vederbörlig ordning åläggas staden Kristianstad, synes mig rättvist, *dels* att staten för framtiden öfvertager byggnads- och underhållsskyldigheten af den ifrågavarande delen af bron, desto hellre som denna torde ytterligare komma att tynga de underhållsskyldige derigenom, att en invid bron anlagd jernvägsstation och deraf uppkommande trafik inom kort torde kräfva borttagandet af brobommen och den deraf härflytande till öfver 2,000 kronor uppgående årliga inkomsten, *dels ock* att, intill dess statens öfvertagande af bron kan ske, ett årligt anslag varder medgifvet till ersättande af de eventuella

underhållskostnader, som kunna i detta afseende drabba de underhållsskyldige.

På grund af hvad jag sålunda anført, vågar jag vördsamt anhålla,

att Riksdagen för sin del beslutar, att staten för framtiden åtager sig byggnads- och underhållsskyldigheten af den del af Långebro som icke är belägen inom Gärds härad

samt att, intill dess detta åtagande sker, Riksdagen ville till brodelens underhåll anvisa ett årligt anslag af 3,000 kronor, att genom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län, eller genom annan myndighet, mot redovisningsskyldighet tillhandahållas Långebrodirektionen.

Stockholm den 25 januari 1901.

Nils Nilsson
i Skärhus.

I motionen instämmer

Nils Svensson.